

Võrrandite ligikaudne lahendamine

Vaatame võrrandi

$$f(x) = 0$$

lahendamist, kus $f(x)$ on ühemuutuja funktsioon.

Väga keerulist võrrandit õnnestub harva täpselt lahendada. Seega on vajalikud neil juhtudel ligikaudsed meetodid.

Enamus võrrandi $f(x) = 0$ ligikaudsetest lahendamismeetoditest on nn **iteratsioonimeetodid**. Põhimõtteliselt võib iteratsioonimeetodi jagada kaheks osaks:

- 1) leitakse alglähend x_0 , milleks on mingi otsitavale lahendile küllalt lähedal paiknev arv (mitmesammulise meetodi puhul läheb vaja mitut alglähendit).
- 2) täpsustatakse alglähendit nõutava täpsuseni.

Võrrandite ligikaudne lahendamine

Vaatame võrrandi

$$f(x) = 0$$

lahendamist, kus $f(x)$ on ühemuutuja funktsioon.

Väga keerulist võrrandit õnnestub harva täpselt lahendada. Seega on vajalikud neil juhtudel ligikaudsed meetodid.

Enamus võrrandi $f(x) = 0$ ligikaudsetest lahendamismeetoditest on nn **iteratsioonimeetodid**. Põhimõtteliselt võib iteratsioonimeetodi jagada kaheks osaks:

- 1) leitakse alglähend x_0 , milleks on mingi otsitavale lahendile küllalt lähedal paiknev arv (mitmesammulise meetodi puhul läheb vaja mitut alglähendit).
- 2) täpsustatakse alglähendit nõutava täpsuseni.

Võrrandite ligikaudne lahendamine

Vaatame võrrandi

$$f(x) = 0$$

lahendamist, kus $f(x)$ on ühemuutuja funktsioon.

Väga keerulist võrrandit õnnestub harva täpselt lahendada. Seega on vajalikud neil juhtudel ligikaudsed meetodid.

Enamus võrrandi $f(x) = 0$ ligikaudsetest lahendamismeetoditest on nn **iteratsioonimeetodid**. Põhimõtteliselt võib iteratsioonimeetodi jagada kaheks osaks:

- 1) leitakse alglähend x_0 , milleks on mingi otsitavale lahendile küllalt lähedal paiknev arv (mitmesammulise meetodi puhul läheb vaja mitut alglähendit).
- 2) täpsustatakse alglähendit nõutava täpsuseni.

Võrrandite ligikaudne lahendamine

Vaatame võrrandi

$$f(x) = 0$$

lahendamist, kus $f(x)$ on ühemuutuja funktsioon.

Väga keerulist võrrandit õnnestub harva täpselt lahendada. Seega on vajalikud neil juhtudel ligikaudsed meetodid.

Enamus võrrandi $f(x) = 0$ ligikaudsetest lahendamismeetoditest on nn **iteratsioonimeetodid**. Põhimõtteliselt võib iteratsioonimeetodi jagada kaheks osaks:

- 1) leitakse alglähend x_0 , milleks on mingi otsitavale lahendile küllalt lähedal paiknev arv (mitmesammulise meetodi puhul läheb vaja mitut alglähendit).
- 2) täpsustatakse alglähendit nõutava täpsuseni.

Võrrandite ligikaudne lahendamine

Vaatame võrrandi

$$f(x) = 0$$

lahendamist, kus $f(x)$ on ühemuutuja funktsioon.

Väga keerulist võrrandit õnnestub harva täpselt lahendada. Seega on vajalikud neil juhtudel ligikaudsed meetodid.

Enamus võrrandi $f(x) = 0$ ligikaudsetest lahendamismeetoditest on nn **iteratsioonimeetodid**. Põhimõtteliselt võib iteratsioonimeetodi jagada kaheks osaks:

1) leitakse alglähend x_0 , milleks on mingi otsitavale lahendile küllalt lähedal paiknev arv (mitmesammulise meetodi puhul läheb vaja mitut alglähendit).

2) täpsustatakse alglähendit nõutava täpsuseni.

Võrrandite ligikaudne lahendamine

Vaatame võrrandi

$$f(x) = 0$$

lahendamist, kus $f(x)$ on ühemuutuja funktsioon.

Väga keerulist võrrandit õnnestub harva täpselt lahendada. Seega on vajalikud neil juhtudel ligikaudsed meetodid.

Enamus võrrandi $f(x) = 0$ ligikaudsetest lahendamismeetoditest on nn **iteratsioonimeetodid**. Põhimõtteliselt võib iteratsioonimeetodi jagada kaheks osaks:

- 1) leitakse alglähend x_0 , milleks on mingi otsitavale lahendile küllalt lähedal paiknev arv (mitmesammulise meetodi puhul läheb vaja mitut alglähendit).
- 2) täpsustatakse alglähendit nõutava täpsuseni.

Võrrandite ligikaudne lahendamine

Vaatame võrrandi

$$f(x) = 0$$

lahendamist, kus $f(x)$ on ühemuutuja funktsioon.

Väga keerulist võrrandit õnnestub harva täpselt lahendada. Seega on vajalikud neil juhtudel ligikaudsed meetodid.

Enamus võrrandi $f(x) = 0$ ligikaudsetest lahendamismeetoditest on nn **iteratsioonimeetodid**. Põhimõtteliselt võib iteratsioonimeetodi jagada kaheks osaks:

- 1) leitakse alglähend x_0 , milleks on mingi otsitavale lahendile küllalt lähedal paiknev arv (mitmesammulise meetodi puhul läheb vaja mitut alglähendit).
- 2) täpsustatakse alglähendit nõutava täpsuseni.

Alglähendi leidmine Alglähendi(te) leidmiseks puuduvad täpsed eeskirjad.

Graafiline meetod

Mõnedel juhtudel on mõttekas võrrand $f(x) = 0$ kirjutada ümbes kujule $f_1(x) = f_2(x)$ ning joonistada kahe funktsiooni $y = f_1(x)$ ja $y = f_2(x)$ graafikud. Nende kahe graafiku lõikepunkti(de) abstsiss(id) annabki (annavadki) vajaliku alglähendi.

Näide Leiame võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ ligikaudseks lahendamiseks alglähendid.

Võrrandi võib kirjutada kujul $x^3 = 1 - 2x$ ja siit joonistada $y = x^3$ ja $y = 1 - 2x$ graafikud. Jooniselt on näha, et võime alglähendiks võtta $0,4 \sim 0,5$.

Alglähendi leidmine Alglähendi(te) leidmiseks puuduvad täpsed eeskirjad.

Graafiline meetod

Mõnedel juhtudel on mõttekas võrrand $f(x) = 0$ kirjutada ümbes kujule $f_1(x) = f_2(x)$ ning joonistada kahe funktsiooni $y = f_1(x)$ ja $y = f_2(x)$ graafikud. Nende kahe graafiku lõikepunkti(de) abstsiss(id) annab(avad)ki vajaliku alglähendi.

Näide Leiame võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ ligikaudseks lahendamiseks alglähendid.

Võrrandi võib kirjutada kujul $x^3 = 1 - 2x$ ja siit joonistada $y = x^3$ ja $y = 1 - 2x$ graafikud. Jooniselt on näha, et võime alglähendiks võtta $0,4 \sim 0,5$.

Alglähendi leidmine Alglähendi(te) leidmiseks puuduvad täpsed eeskirjad.

Graafiline meetod

Mõnedel juhtudel on mõttekas võrrand $f(x) = 0$ kirjutada ümbes kujule $f_1(x) = f_2(x)$ ning joonistada kahe funktsiooni $y = f_1(x)$ ja $y = f_2(x)$ graafikud. Nende kahe graafiku lõikepunkti(de) abstsiss(id) annab(iki) vajaliku alglähendi.

Näide Leiame võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ ligikaudseks lahendamiseks alglähendid.

Võrrandi võib kirjutada kujul $x^3 = 1 - 2x$ ja siit joonistada $y = x^3$ ja $y = 1 - 2x$ graafikud. Jooniselt on näha, et võime alglähendiks võtta $0,4 \sim 0,5$.

Alglähendi leidmine Alglähendi(te) leidmiseks puuduvad täpsed eeskirjad.

Graafiline meetod

Mõnedel juhtudel on mõttekas võrrand $f(x) = 0$ kirjutada ümber kujule $f_1(x) = f_2(x)$ ning joonistada kahe funktsiooni $y = f_1(x)$ ja $y = f_2(x)$ graafikud. Nende kahe graafiku lõikepunkti(de) abstsiss(id) annabki (annavadki) vajaliku alglähendi.

Näide Leiame võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ ligikaudseks lahendamiseks alglähendid.

Võrrandi võib kirjutada kujul $x^3 = 1 - 2x$ ja siit joonistada $y = x^3$ ja $y = 1 - 2x$ graafikud. Jooniselt on näha, et võime alglähendiks võtta $0,4 \sim 0,5$.

Alglähendi leidmine Alglähendi(te) leidmiseks puuduvad täpsed eeskirjad.

Graafiline meetod

Mõnedel juhtudel on mõttekas võrrand $f(x) = 0$ kirjutada ümbes kujule $f_1(x) = f_2(x)$ ning joonistada kahe funktsiooni $y = f_1(x)$ ja $y = f_2(x)$ graafikud. Nende kahe graafiku lõikepunkti(de) abstsiss(id) annabki (annavadki) vajaliku alglähendi.

Näide Leiame võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ ligikaudseks lahendamiseks alglähendid.

Võrrandi võib kirjutada kujul $x^3 = 1 - 2x$ ja siit joonistada $y = x^3$ ja $y = 1 - 2x$ graafikud. Jooniselt on näha, et võime alglähendiks võtta $0,4 \sim 0,5$.

Alglähendi leidmine Alglähendi(te) leidmiseks puuduvad täpsed eeskirjad.

Graafiline meetod

Mõnedel juhtudel on mõttekas võrrand $f(x) = 0$ kirjutada ümbes kujule $f_1(x) = f_2(x)$ ning joonistada kahe funktsiooni $y = f_1(x)$ ja $y = f_2(x)$ graafikud. Nende kahe graafiku lõikepunkti(de) abstsiss(id) annabki (annavadki) vajaliku alglähendi.

Näide Leiame võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ ligikaudseks lahendamiseks alglähendid.

Võrrandi võib kirjutada kujul $x^3 = 1 - 2x$ ja siit joonistada $y = x^3$ ja $y = 1 - 2x$ graafikud. Jooniselt on näha, et võime alglähendiks võtta $0,4 \sim 0,5$.

Tabel

Kui $f(x)$ on pidev, saab alglähendi leidmiseks kasutada ka funktsiooni väärtustest moodustatud tabelit.

Meie näite puhul $f(0,4) = -0,136$ ja $f(0,5) = 0,125$.

Tabel

Kui $f(x)$ on pidev, saab alglähendi leidmiseks kasutada ka funktsiooni väärtustest moodustatud tabelit.

Meie näite puhul $f(0,4) = -0,136$ ja $f(0,5) = 0,125$.

Tabel

Kui $f(x)$ on pidev, saab alglähendi leidmiseks kasutada ka funktsiooni väärtustest moodustatud tabelit.

Meie näite puhul $f(0,4) = -0,136$ ja $f(0,5) = 0,125$.

Poolitamismeetod

Selle korral arvutatakse funktsiooni $f(x)$ väärtus lõigu $[x_0, x_1]$ keskpunktis $x_2 = \frac{1}{2}(x_0 + x_1)$. Edasi võetakse vaatluse alla see poollõik, mille otstes on funktsiooni väärtustel erinev väärtus (seal asub vähemalt üks võrrandi $f(x) = 0$ lahend) ja arvutatakse funktsiooni väärtus poollõigu keskpunktis. Valitakse uus poollõik ja korratakse protseduuri, kuni saame lähendile piisavalt täpsed tõkked.

Poolitamismeetod

Selle korral arvutatakse funktsiooni $f(x)$ väärtus lõigu $[x_0, x_1]$ keskpunktis $x_2 = \frac{1}{2}(x_0 + x_1)$. Edasi võetakse vaatluse alla see poollõik, mille otstes on funktsiooni väärtustel erinev väärtus (seal asub vähemalt üks võrrandi $f(x) = 0$ lahend) ja arvutatakse funktsiooni väärtus poollõigu keskpunktis. Valitakse uus poollõik ja korratakse protseduuri, kuni saame lähendile piisavalt täpsed tõkked.

Harilik iteratsioonimeetod

Hariliku iteratsioonimeetodi rakendamiseks tuleb võrrand $f(x) = 0$ teisendada kujule

$$x = g(x), \quad (1)$$

kus $g(x)$ on mingi ühe muutuja funktsioon.

Üks võimalus selleks on valida $C \neq 0$ ning

$$f(x) = 0 \mid \cdot C$$

saame

$$Cf(x) = 0,$$

$$x + Cf(x) = x.$$

Tähistame $g(x) = x + Cf(x)$ ning saamegi vajaliku kuju

$$x = g(x).$$

Harilik iteratsioonimeetod

Hariliku iteratsioonimeetodi rakendamiseks tuleb võrrand $f(x) = 0$ teisendada kujule

$$x = g(x), \quad (1)$$

kus $g(x)$ on mingi ühe muutuja funktsioon.

Üks võimalus selleks on valida $C \neq 0$ ning

$$f(x) = 0 \mid \cdot C$$

saame

$$Cf(x) = 0,$$

$$x + Cf(x) = x.$$

Tähistame $g(x) = x + Cf(x)$ ning saamegi vajaliku kuju

$$x = g(x).$$

Harilik iteratsioonimeetod

Hariliku iteratsioonimeetodi rakendamiseks tuleb võrrand $f(x) = 0$ teisendada kujule

$$x = g(x), \quad (1)$$

kus $g(x)$ on mingi ühe muutuja funktsioon.

Üks võimalus selleks on valida $C \neq 0$ ning

$$f(x) = 0 \mid \cdot C$$

saame

$$Cf(x) = 0,$$

$$x + Cf(x) = x.$$

Tähistame $g(x) = x + Cf(x)$ ning saamegi vajaliku kuju

$$x = g(x).$$

Harilik iteratsioonimeetod

Hariliku iteratsioonimeetodi rakendamiseks tuleb võrrand $f(x) = 0$ teisendada kujule

$$x = g(x), \quad (1)$$

kus $g(x)$ on mingi ühe muutuja funktsioon.

Üks võimalus selleks on valida $C \neq 0$ ning

$$f(x) = 0 \mid \cdot C$$

saame

$$Cf(x) = 0,$$

$$x + Cf(x) = x.$$

Tähistame $g(x) = x + Cf(x)$ ning saamegi vajaliku kuju

$$x = g(x).$$

Harilik iteratsioonimeetod

Hariliku iteratsioonimeetodi rakendamiseks tuleb võrrand $f(x) = 0$ teisendada kujule

$$x = g(x), \quad (1)$$

kus $g(x)$ on mingi ühe muutuja funktsioon.

Üks võimalus selleks on valida $C \neq 0$ ning

$$f(x) = 0 \mid \cdot C$$

saame

$$Cf(x) = 0,$$

$$x + Cf(x) = x.$$

Tähistame $g(x) = x + Cf(x)$ ning saamegi vajaliku kuju

$$x = g(x).$$

Näide

Võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ korral võib leida

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ või

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Näide

Võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ korral võib leida

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ või

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Näide

Võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ korral võib leida

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ või

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Hariliku iteratsioonimeetodi korral arvutatakse lähendid järgmise eestkirja põhjal

$$x_n = g(x_{n-1}), \quad (2)$$

st $x_1 = g(x_0)$, $x_2 = g(x_1)$, jne.

Harilik iteratsioonimeetod on ühesammuline meetod.

Uurime meetodi viga:

olgu x^* võrrandi (1) täpne lahend, st $x^* \equiv g(x^*)$. Lähendi x_n tõeline viga on $|x_n - x^*|$.

Hariliku iteratsioonimeetodi korral arvutatakse lähendid järgmise eestkirja põhjal

$$x_n = g(x_{n-1}), \quad (2)$$

st $x_1 = g(x_0)$, $x_2 = g(x_1)$, jne.

Harilik iteratsioonimeetod on ühesammuline meetod.

Uurime meetodi viga:

olgu x^* võrrandi (1) täpne lahend, st $x^* \equiv g(x^*)$. Lähendi x_n tõeline viga on $|x_n - x^*|$.

Hariliku iteratsioonimeetodi korral arvutatakse lähendid järgmise eestkirja põhjal

$$x_n = g(x_{n-1}), \quad (2)$$

st $x_1 = g(x_0)$, $x_2 = g(x_1)$, jne.

Harilik iteratsioonimeetod on ühesammuline meetod.

Uurime meetodi viga:

olgu x^* võrrandi (1) täpne lahend, st $x^* \equiv g(x^*)$. Lähendi x_n tõeline viga on $|x_n - x^*|$.

Hariliku iteratsioonimeetodi korral arvutatakse lähendid järgmise eestkirja põhjal

$$x_n = g(x_{n-1}), \quad (2)$$

st $x_1 = g(x_0)$, $x_2 = g(x_1)$, jne.

Harilik iteratsioonimeetod on ühesammuline meetod.

Uurime meetodi viga:

olgu x^* võrrandi (1) täpne lahend, st $x^* \equiv g(x^*)$. Lähendi x_n tõeline viga on $|x_n - x^*|$.

Hariliku iteratsioonimeetodi korral arvutatakse lähendid järgmise eestkirja põhjal

$$x_n = g(x_{n-1}), \quad (2)$$

st $x_1 = g(x_0)$, $x_2 = g(x_1)$, jne.

Harilik iteratsioonimeetod on ühesammuline meetod.

Uurime meetodi viga:

olgu x^* võrrandi (1) täpne lahend, st $x^* \equiv g(x^*)$. Lähendi x_n tõeline viga on $|x_n - x^*|$.

Hariliku iteratsioonimeetodi korral arvutatakse lähendid järgmise eestkirja põhjal

$$x_n = g(x_{n-1}), \quad (2)$$

st $x_1 = g(x_0)$, $x_2 = g(x_1)$, jne.

Harilik iteratsioonimeetod on ühesammuline meetod.

Uurime meetodi viga:

olgu x^* võrrandi (1) täpne lahend, st $x^* \equiv g(x^*)$. Lähendi x_n tõeline viga on $|x_n - x^*|$.

Kui

$$\lim_{n \rightarrow \infty} |x_n - x^*| = 0,$$

siis koondub lähend x_n täpseks lahendiks x^* , st $x_n \rightarrow x^*$.

Oluline tingimus sellise koondumise jaoks on

$$|g'(x)| \leq q < 1. \quad (3)$$

Kui

$$\lim_{n \rightarrow \infty} |x_n - x^*| = 0,$$

siis koondub lähend x_n täpseks lahendiks x^* , st $x_n \rightarrow x^*$.
Oluline tingimus sellise koondumise jaoks on

$$|g'(x)| \leq q < 1. \quad (3)$$

Teoreem

Leidugu võrrandi (1) lahendit x^* sisaldav vahemik (a, b) , milles on täidetud võrratus (3). Olgu funktsioon $g(x)$ selline, et $\forall x \in (a, b)$ korral $g(x) \in (a, b)$. Olgu $x_0 \in (a, b)$. Siis koondub harilikku iteratsioonimeetodiga arvatatud lähendite jada x_n täpseks lahendiks x^* . Lisaks kehtib veahinnang

$$|x_n - x^*| \leq \frac{q^n}{1 - q} |x_1 - x_0|. \quad (4)$$

Tõestus

Et $x_0 \in (a, b)$ ja $g(x)$ ei vii vahemikust (a, b) välja, siis
 $x_1 = g(x_0) \in (a, b)$, $x_2 = g(x_1) \in (a, b)$, $\dots$, $x_n = g(x_{n-1}) \in (a, b)$.

Et x^* on võrrandi (1) täpne lahend, siis

$$x^* \equiv g(x^*).$$

Lahutame seosest (2) viimase võrduse, saame

$$x_n - x^* = g(x_{n-1}) - g(x^*).$$

Kasutame Lagrange'i keskväärtusteoreemi
(Punktide x_{n-1} ja x^* vahel leidub punkt c_n nii, et

$$g(x_{n-1}) - g(x^*) = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Seega

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Tõestus

Et $x_0 \in (a, b)$ ja $g(x)$ ei vii vahemikust (a, b) välja, siis
 $x_1 = g(x_0) \in (a, b)$, $x_2 = g(x_1) \in (a, b)$, $\dots$, $x_n = g(x_{n-1}) \in (a, b)$.
Et x^* on võrrandi (1) täpne lahend, siis

$$x^* \equiv g(x^*).$$

Lahutame seosest (2) viimase võrduse, saame

$$x_n - x^* = g(x_{n-1}) - g(x^*).$$

Kasutame Lagrange'i keskväärtusteoreemi
(Punktide x_{n-1} ja x^* vahel leidub punkt c_n nii, et

$$g(x_{n-1}) - g(x^*) = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Seega

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Tõestus

Et $x_0 \in (a, b)$ ja $g(x)$ ei vii vahemikust (a, b) välja, siis
 $x_1 = g(x_0) \in (a, b)$, $x_2 = g(x_1) \in (a, b)$, $\dots$, $x_n = g(x_{n-1}) \in (a, b)$.
Et x^* on võrrandi (1) täpne lahend, siis

$$x^* \equiv g(x^*).$$

Lahutame seosest (2) viimase võrduse, saame

$$x_n - x^* = g(x_{n-1}) - g(x^*).$$

Kasutame Lagrange'i keskväärtusteoreemi

(Punktide x_{n-1} ja x^* vahel leidub punkt c_n nii, et

$$g(x_{n-1}) - g(x^*) = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Seega

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Tõestus

Et $x_0 \in (a, b)$ ja $g(x)$ ei vii vahemikust (a, b) välja, siis
 $x_1 = g(x_0) \in (a, b)$, $x_2 = g(x_1) \in (a, b)$, $\dots$, $x_n = g(x_{n-1}) \in (a, b)$.
Et x^* on võrrandi (1) täpne lahend, siis

$$x^* \equiv g(x^*).$$

Lahutame seosest (2) viimase võrduse, saame

$$x_n - x^* = g(x_{n-1}) - g(x^*).$$

Kasutame Lagrange'i keskväärtusteoreemi
(Punktide x_{n-1} ja x^* vahel leidub punkt c_n nii, et

$$g(x_{n-1}) - g(x^*) = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Seega

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Tõestus

Et $x_0 \in (a, b)$ ja $g(x)$ ei vii vahemikust (a, b) välja, siis
 $x_1 = g(x_0) \in (a, b)$, $x_2 = g(x_1) \in (a, b)$, $\dots$, $x_n = g(x_{n-1}) \in (a, b)$.
Et x^* on võrrandi (1) täpne lahend, siis

$$x^* \equiv g(x^*).$$

Lahutame seosest (2) viimase võrduse, saame

$$x_n - x^* = g(x_{n-1}) - g(x^*).$$

Kasutame Lagrange'i keskvaärtusteoreemi
(Punktide x_{n-1} ja x^* vahel leidub punkt c_n nii, et

$$g(x_{n-1}) - g(x^*) = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Seega

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Teame, et $x_{n-1}, x^* \in (a, b)$, järelikult ka $c_n \in (a, b)$. Meie eelduse põhjal $|g'(c_n)| \leq q < 1$.

Järelikult

$$|x_n - x^*| = |g'(c_n)(x_{n-1} - x^*)| = |g'(c_n)| |x_{n-1} - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*|.$$

Rakendame seda hinnangut korduvalt

$$|x_n - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*| \leq q^2 |x_{n-2} - x^*| \leq \dots \leq q^n |x_0 - x^*|.$$

Näitasime, et

$$|x_n - x^*| \leq q^n |x_0 - x^*|. \quad (5)$$

Et $q < 1$, siis $q^n \rightarrow 0$, kui $n \rightarrow \infty$. Seega

$$|x_n - x^*| \rightarrow 0, \text{ kui } n \rightarrow \infty.$$

Koondumine $x_n \rightarrow x^*$ on näidatud.

Teame, et $x_{n-1}, x^* \in (a, b)$, järelikult ka $c_n \in (a, b)$. Meie eelduse põhjal $|g'(c_n)| \leq q < 1$.

Järelikult

$$|x_n - x^*| = |g'(c_n)(x_{n-1} - x^*)| = |g'(c_n)| |x_{n-1} - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*|.$$

Rakendame seda hinnangut korduvalt

$$|x_n - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*| \leq q^2 |x_{n-2} - x^*| \leq \dots \leq q^n |x_0 - x^*|.$$

Näitasime, et

$$|x_n - x^*| \leq q^n |x_0 - x^*|. \quad (5)$$

Et $q < 1$, siis $q^n \rightarrow 0$, kui $n \rightarrow \infty$. Seega

$$|x_n - x^*| \rightarrow 0, \text{ kui } n \rightarrow \infty.$$

Koondumine $x_n \rightarrow x^*$ on näidatud.

Teame, et $x_{n-1}, x^* \in (a, b)$, järelikult ka $c_n \in (a, b)$. Meie eelduse põhjal $|g'(c_n)| \leq q < 1$.

Järelikult

$$|x_n - x^*| = |g'(c_n)(x_{n-1} - x^*)| = |g'(c_n)| |x_{n-1} - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*|.$$

Rakendame seda hinnangut korduvalt

$$|x_n - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*| \leq q^2 |x_{n-2} - x^*| \leq \dots \leq q^n |x_0 - x^*|.$$

Näitasime, et

$$|x_n - x^*| \leq q^n |x_0 - x^*|. \quad (5)$$

Et $q < 1$, siis $q^n \rightarrow 0$, kui $n \rightarrow \infty$. Seega

$$|x_n - x^*| \rightarrow 0, \text{ kui } n \rightarrow \infty.$$

Koondumine $x_n \rightarrow x^*$ on näidatud.

Teame, et $x_{n-1}, x^* \in (a, b)$, järelikult ka $c_n \in (a, b)$. Meie eelduse põhjal $|g'(c_n)| \leq q < 1$.

Järelikult

$$|x_n - x^*| = |g'(c_n)(x_{n-1} - x^*)| = |g'(c_n)| |x_{n-1} - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*|.$$

Rakendame seda hinnangut korduvalt

$$|x_n - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*| \leq q^2 |x_{n-2} - x^*| \leq \dots \leq q^n |x_0 - x^*|.$$

Näitasime, et

$$|x_n - x^*| \leq q^n |x_0 - x^*|. \quad (5)$$

Et $q < 1$, siis $q^n \rightarrow 0$, kui $n \rightarrow \infty$. Seega

$$|x_n - x^*| \rightarrow 0, \text{ kui } n \rightarrow \infty.$$

Koondumine $x_n \rightarrow x^*$ on näidatud.

Teame, et $x_{n-1}, x^* \in (a, b)$, järelikult ka $c_n \in (a, b)$. Meie eelduse põhjal $|g'(c_n)| \leq q < 1$.

Järelikult

$$|x_n - x^*| = |g'(c_n)(x_{n-1} - x^*)| = |g'(c_n)| |x_{n-1} - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*|.$$

Rakendame seda hinnangut korduvalt

$$|x_n - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*| \leq q^2 |x_{n-2} - x^*| \leq \dots \leq q^n |x_0 - x^*|.$$

Näitasime, et

$$|x_n - x^*| \leq q^n |x_0 - x^*|. \quad (5)$$

Et $q < 1$, siis $q^n \rightarrow 0$, kui $n \rightarrow \infty$. Seega

$$|x_n - x^*| \rightarrow 0, \text{ kui } n \rightarrow \infty.$$

Koondumine $x_n \rightarrow x^*$ on näidatud.

Teame, et $x_{n-1}, x^* \in (a, b)$, järelikult ka $c_n \in (a, b)$. Meie eelduse põhjal $|g'(c_n)| \leq q < 1$.

Järelikult

$$|x_n - x^*| = |g'(c_n)(x_{n-1} - x^*)| = |g'(c_n)| |x_{n-1} - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*|.$$

Rakendame seda hinnangut korduvalt

$$|x_n - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*| \leq q^2 |x_{n-2} - x^*| \leq \dots \leq q^n |x_0 - x^*|.$$

Näitasime, et

$$|x_n - x^*| \leq q^n |x_0 - x^*|. \quad (5)$$

Et $q < 1$, siis $q^n \rightarrow 0$, kui $n \rightarrow \infty$. Seega

$$|x_n - x^*| \rightarrow 0, \quad \text{kui } n \rightarrow \infty.$$

Koondumine $x_n \rightarrow x^*$ on näidatud.

Teame, et $x_{n-1}, x^* \in (a, b)$, järelikult ka $c_n \in (a, b)$. Meie eelduse põhjal $|g'(c_n)| \leq q < 1$.

Järelikult

$$|x_n - x^*| = |g'(c_n)(x_{n-1} - x^*)| = |g'(c_n)| |x_{n-1} - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*|.$$

Rakendame seda hinnangut korduvalt

$$|x_n - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*| \leq q^2 |x_{n-2} - x^*| \leq \dots \leq q^n |x_0 - x^*|.$$

Näitasime, et

$$|x_n - x^*| \leq q^n |x_0 - x^*|. \quad (5)$$

Et $q < 1$, siis $q^n \rightarrow 0$, kui $n \rightarrow \infty$. Seega

$$|x_n - x^*| \rightarrow 0, \text{ kui } n \rightarrow \infty.$$

Koondumine $x_n \rightarrow x^*$ on näidatud.

Teame, et $x_{n-1}, x^* \in (a, b)$, järelikult ka $c_n \in (a, b)$. Meie eelduse põhjal $|g'(c_n)| \leq q < 1$.

Järelikult

$$|x_n - x^*| = |g'(c_n)(x_{n-1} - x^*)| = |g'(c_n)| |x_{n-1} - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*|.$$

Rakendame seda hinnangut korduvalt

$$|x_n - x^*| \leq q |x_{n-1} - x^*| \leq q^2 |x_{n-2} - x^*| \leq \dots \leq q^n |x_0 - x^*|.$$

Näitasime, et

$$|x_n - x^*| \leq q^n |x_0 - x^*|. \quad (5)$$

Et $q < 1$, siis $q^n \rightarrow 0$, kui $n \rightarrow \infty$. Seega

$$|x_n - x^*| \rightarrow 0, \text{ kui } n \rightarrow \infty.$$

Koondumine $x_n \rightarrow x^*$ on näidatud.

Valem (5) ei sobi praktilistes arvutustes, sest paremal pool on tundmatu suurus x^* . Tuletame praktilisema hinnangu.

$$\begin{aligned} |x_0 - x^*| &= |x_0 - x_1 + x_1 - x^*| \leq |x_0 - x_1| + |x_1 - x^*| \leq \\ &\leq |x_0 - x_1| + q|x_0 - x^*|. \end{aligned}$$

Koondades selles võrratuses sarnased liikmed, saame

$$(1 - q)|x_0 - x^*| \leq |x_0 - x_1|,$$

siit

$$|x_0 - x^*| \leq \frac{1}{1 - q} |x_1 - x_0|.$$

Jagasime suurusega $1 - q$ ($1 - q > 0$, sest $q < 1$).
Kasutades saadud hinnangut seoses (5) saimegi hinnangu (4).

/mott

Valem (5) ei sobi praktilistes arvutustes, sest paremal pool on tundmatu suurus x^* . Tuletame praktilisema hinnangu.

$$\begin{aligned} |x_0 - x^*| &= |x_0 - x_1 + x_1 - x^*| \leq |x_0 - x_1| + |x_1 - x^*| \leq \\ &\leq |x_0 - x_1| + q|x_0 - x^*|. \end{aligned}$$

Koondades selles võrratuses sarnased liikmed, saame

$$(1 - q)|x_0 - x^*| \leq |x_0 - x_1|,$$

siit

$$|x_0 - x^*| \leq \frac{1}{1 - q} |x_1 - x_0|.$$

Jagasime suurusega $1 - q$ ($1 - q > 0$, sest $q < 1$).
Kasutades saadud hinnangut seoses (5) saimegi hinnangu (4).

/mott

Valem (5) ei sobi praktilistes arvutustes, sest paremal pool on tundmatu suurus x^* . Tuletame praktilisema hinnangu.

$$\begin{aligned} |x_0 - x^*| &= |x_0 - x_1 + x_1 - x^*| \leq |x_0 - x_1| + |x_1 - x^*| \leq \\ &\leq |x_0 - x_1| + q|x_0 - x^*|. \end{aligned}$$

Koondades selles võrratuses sarnased liikmed, saame

$$(1 - q)|x_0 - x^*| \leq |x_0 - x_1|,$$

siit

$$|x_0 - x^*| \leq \frac{1}{1 - q} |x_1 - x_0|.$$

Jagasime suurusega $1 - q$ ($1 - q > 0$, sest $q < 1$).
Kasutades saadud hinnangut seoses (5) saimegi hinnangu (4).

/mott

Valem (5) ei sobi praktilistes arvutustes, sest paremal pool on tundmatu suurus x^* . Tuletame praktilisema hinnangu.

$$\begin{aligned} |x_0 - x^*| &= |x_0 - x_1 + x_1 - x^*| \leq |x_0 - x_1| + |x_1 - x^*| \leq \\ &\leq |x_0 - x_1| + q|x_0 - x^*|. \end{aligned}$$

Koondades selles võrratuses sarnased liikmed, saame

$$(1 - q)|x_0 - x^*| \leq |x_0 - x_1|,$$

siit

$$|x_0 - x^*| \leq \frac{1}{1 - q} |x_1 - x_0|.$$

Jagasime suurusega $1 - q$ ($1 - q > 0$, sest $q < 1$).
Kasutades saadud hinnangut seoses (5) saimegi hinnangu (4).

/mott

Valem (5) ei sobi praktilistes arvutustes, sest paremal pool on tundmatu suurus x^* . Tuletame praktilisema hinnangu.

$$\begin{aligned} |x_0 - x^*| &= |x_0 - x_1 + x_1 - x^*| \leq |x_0 - x_1| + |x_1 - x^*| \leq \\ &\leq |x_0 - x_1| + q|x_0 - x^*|. \end{aligned}$$

Koondades selles võrratuses sarnased liikmed, saame

$$(1 - q)|x_0 - x^*| \leq |x_0 - x_1|,$$

siit

$$|x_0 - x^*| \leq \frac{1}{1 - q} |x_1 - x_0|.$$

Jagasime suurusega $1 - q$ ($1 - q > 0$, sest $q < 1$).

Kasutades saadud hinnangut seoses (5) saimegi hinnangu (4).

/mott

Valem (5) ei sobi praktilistes arvutustes, sest paremal pool on tundmatu suurus x^* . Tuletame praktilisema hinnangu.

$$\begin{aligned} |x_0 - x^*| &= |x_0 - x_1 + x_1 - x^*| \leq |x_0 - x_1| + |x_1 - x^*| \leq \\ &\leq |x_0 - x_1| + q|x_0 - x^*|. \end{aligned}$$

Koondades selles võrratuses sarnased liikmed, saame

$$(1 - q)|x_0 - x^*| \leq |x_0 - x_1|,$$

siit

$$|x_0 - x^*| \leq \frac{1}{1 - q} |x_1 - x_0|.$$

Jagasime suurusega $1 - q$ ($1 - q > 0$, sest $q < 1$).
Kasutades saadud hinnangut seoses (5) saimegi hinnangu (4).

/mott

Hinnangu (4) paremat poolt võib ka vaadelda, kui geomeetrilist jada $a, aq, aq^2, \dots$, kus $a = \frac{|x_1 - x_0|}{1 - q}$. Et $q < 1$, siis on tegu hääbuva geomeetrilise jadaga ning võib öelda, et **harilik iteratsioonimeetod koondub geomeetrilise progressioni kiirusega.**

Saab tõestada, et kui kõikjal lahendit x^* sisaldavas vahemikus $|g'(x)| > 1$, siis meetod ei koonu.

Hinnangu (4) paremat poolt võib ka vaadelda, kui geomeetrilist jada $a, aq, aq^2, \dots$, kus $a = \frac{|x_1 - x_0|}{1 - q}$. Et $q < 1$, siis on tegu hääbuva geomeetrilise jadaga ning võib öelda, et **harilik iteratsioonimeetod koondub geomeetrilise progressioni kiirusega.**

Saab tõestada, et kui kõikjal lahendit x^* sisaldavas vahemikus $|g'(x)| > 1$, siis meetod ei koonu.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$$|g'(0, 1)| = 0,015 < 1, \text{ samuti } |g'(0, 7)| = 0,735 < 1.$$

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$$|g'(0, 1)| = 1,04 > 1 \text{ ja } |g'(0, 7)| = 4,167 > 1.$$

Tingimus (3) pole täidetud.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$$|g'(0, 1)| = 0,015 < 1, \text{ samuti } |g'(0, 7)| = 0,735 < 1.$$

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$$|g'(0, 1)| = 1,04 > 1 \text{ ja } |g'(0, 7)| = 4,167 > 1.$$

Tingimus (3) pole täidetud.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$$|g'(0, 1)| = 0,015 < 1, \text{ samuti } |g'(0, 7)| = 0,735 < 1.$$

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$$|g'(0, 1)| = 1,04 > 1 \text{ ja } |g'(0, 7)| = 4,167 > 1.$$

Tingimus (3) pole täidetud.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$|g'(0,1)| = 0,015 < 1$, samuti $|g'(0,7)| = 0,735 < 1$.

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$|g'(0,1)| = 1,04 > 1$ ja $|g'(0,7)| = 4,167 > 1$.

Tingimus (3) pole täidetud.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$$|g'(0, 1)| = 0,015 < 1, \text{ samuti } |g'(0, 7)| = 0,735 < 1.$$

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$$|g'(0, 1)| = 1,04 > 1 \text{ ja } |g'(0, 7)| = 4,167 > 1.$$

Tingimus (3) pole täidetud.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$$|g'(0, 1)| = 0,015 < 1, \text{ samuti } |g'(0, 7)| = 0,735 < 1.$$

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$$|g'(0, 1)| = 1,04 > 1 \text{ ja } |g'(0, 7)| = 4,167 > 1.$$

Tingimus (3) pole täidetud.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$$|g'(0, 1)| = 0,015 < 1, \text{ samuti } |g'(0, 7)| = 0,735 < 1.$$

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$$|g'(0, 1)| = 1,04 > 1 \text{ ja } |g'(0, 7)| = 4,167 > 1.$$

Tingimus (3) pole täidetud.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$$|g'(0, 1)| = 0,015 < 1, \text{ samuti } |g'(0, 7)| = 0,735 < 1.$$

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$$|g'(0, 1)| = 1,04 > 1 \text{ ja } |g'(0, 7)| = 4,167 > 1.$$

Tingimus (3) pole täidetud.

Näide

Jätkame eelmise näitega, kus oli vaja lahendada võrrand

$$x^3 + 2x - 1 = 0.$$

Tuletasime eelnevalt 2 võimalikku hariliku iteratsioonimeetodiks sobivat kuju

1) $x = 0,5(1 - x^3)$ ja

2) $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$.

Leidsime, et alglähendiks x_0 sobib 0,5. Alglähend

$$x_0 = 0,5 \in [0, 1; 0, 7].$$

Kontrollime tingimuse (3) täidetust.

1) Kui $x = 0,5(1 - x^3)$, siis $g(x) = 0,5(1 - x^3)$ ning $g'(x) = -1,5x^2$.

$$|g'(0, 1)| = 0,015 < 1, \text{ samuti } |g'(0, 7)| = 0,735 < 1.$$

Tingimus (3) on täidetud.

2) Kui $x = \sqrt[3]{1 - 2x}$, siis $g(x) = \sqrt[3]{1 - 2x}$ ja $g'(x) = -\frac{2}{3\sqrt[3]{(1-2x)^2}}$.

$$|g'(0, 1)| = 1,04 > 1 \text{ ja } |g'(0, 7)| = 4,167 > 1.$$

Tingimus (3) pole täidetud.

Vastavalt tõestatud teoreemile oleme leidnud koonduva hariliku iteratsioonimeetodi. Seega saame leida võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ ligikaudse lahendi eeskirjaga

$$x_n = 0,5(1 - x_{n-1}^3)$$

ehk

$$x_0 = 0,5$$

$$x_1 = 0,5(1 - x_0^3) = 0,5(1 - 0,5^3) = 0,4375$$

$$x_2 = 0,5(1 - x_1^3) \approx 0,4581$$

$$x_3 = 0,5(1 - x_2^3) \approx 0,4519$$

...

$$x_{10} \approx x_{11} \approx 0,4534.$$

Kontrolliks $0,4534^3 + 2 \cdot 0,4534 - 1 \approx 6,14 \cdot 10^{-6}$.

Vastavalt tõestatud teoreemile oleme leidnud koonduva hariliku iteratsioonimeetodi. Seega saame leida võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ ligikaudse lahendi eeskirjaga

$$x_n = 0,5(1 - x_{n-1}^3)$$

ehk

$$x_0 = 0,5$$

$$x_1 = 0,5(1 - x_0^3) = 0,5(1 - 0,5^3) = 0,4375$$

$$x_2 = 0,5(1 - x_1^3) \approx 0,4581$$

$$x_3 = 0,5(1 - x_2^3) \approx 0,4519$$

...

$$x_{10} \approx x_{11} \approx 0,4534.$$

Kontrolliks $0,4534^3 + 2 \cdot 0,4534 - 1 \approx 6,14 \cdot 10^{-6}$.

Aitkeni võte koondumise kiirendamiseks

Hariliku iteratsioonimeetodi korral kehtis

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Esitame sama seose x_{n+1} ja x^* jaoks:

$$x_{n+1} - x^* = g'(c_{n+1})(x_n - x^*).$$

Suurus $x_n < c_{n+1} < x^*$. Kui n on suur, siis $x_{n-1} \approx x_n \approx x^*$. Seega $x^* \approx c_n \approx c_{n+1}$.

Kui $g'(x)$ on pidev funktsioon, siis kehtib

$$g'(c_n) \approx g'(c_{n+1}).$$

Tähistame näiteks $a_n = g'(c_n)$, siis $a_n \approx g'(c_{n+1})$.

Aitkeni võte koondumise kiirendamiseks

Hariliku iteratsioonimeetodi korral kehtis

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Esitame sama seose x_{n+1} ja x^* jaoks:

$$x_{n+1} - x^* = g'(c_{n+1})(x_n - x^*).$$

Suurus $x_n < c_{n+1} < x^*$. Kui n on suur, siis $x_{n-1} \approx x_n \approx x^*$. Seega $x^* \approx c_n \approx c_{n+1}$.

Kui $g'(x)$ on pidev funktsioon, siis kehtib

$$g'(c_n) \approx g'(c_{n+1}).$$

Tähistame näiteks $a_n = g'(c_n)$, siis $a_n \approx g'(c_{n+1})$.

Aitkeni võte koondumise kiirendamiseks

Hariliku iteratsioonimeetodi korral kehtis

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Esitame sama seose x_{n+1} ja x^* jaoks:

$$x_{n+1} - x^* = g'(c_{n+1})(x_n - x^*).$$

Suurus $x_n < c_{n+1} < x^*$. Kui n on suur, siis $x_{n-1} \approx x_n \approx x^*$. Seega $x^* \approx c_n \approx c_{n+1}$.

Kui $g'(x)$ on pidev funktsioon, siis kehtib

$$g'(c_n) \approx g'(c_{n+1}).$$

Tähistame näiteks $a_n = g'(c_n)$, siis $a_n \approx g'(c_{n+1})$.

Aitkeni võte koondumise kiirendamiseks

Hariliku iteratsioonimeetodi korral kehtis

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Esitame sama seose x_{n+1} ja x^* jaoks:

$$x_{n+1} - x^* = g'(c_{n+1})(x_n - x^*).$$

Suurus $x_n < c_{n+1} < x^*$. Kui n on suur, siis $x_{n-1} \approx x_n \approx x^*$. Seega $x^* \approx c_n \approx c_{n+1}$.

Kui $g'(x)$ on pidev funktsioon, siis kehtib

$$g'(c_n) \approx g'(c_{n+1}).$$

Tähistame näiteks $a_n = g'(c_n)$, siis $a_n \approx g'(c_{n+1})$.

Aitkeni võte koondumise kiirendamiseks

Hariliku iteratsioonimeetodi korral kehtis

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Esitame sama seose x_{n+1} ja x^* jaoks:

$$x_{n+1} - x^* = g'(c_{n+1})(x_n - x^*).$$

Suurus $x_n < c_{n+1} < x^*$. Kui n on suur, siis $x_{n-1} \approx x_n \approx x^*$. Seega $x^* \approx c_n \approx c_{n+1}$.

Kui $g'(x)$ on pidev funktsioon, siis kehtib

$$g'(c_n) \approx g'(c_{n+1}).$$

Tähistame näiteks $a_n = g'(c_n)$, siis $a_n \approx g'(c_{n+1})$.

Aitkeni võte koondumise kiirendamiseks

Hariliku iteratsioonimeetodi korral kehtis

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Esitame sama seose x_{n+1} ja x^* jaoks:

$$x_{n+1} - x^* = g'(c_{n+1})(x_n - x^*).$$

Suurus $x_n < c_{n+1} < x^*$. Kui n on suur, siis $x_{n-1} \approx x_n \approx x^*$. Seega $x^* \approx c_n \approx c_{n+1}$.

Kui $g'(x)$ on pidev funktsioon, siis kehtib

$$g'(c_n) \approx g'(c_{n+1}).$$

Tähistame näiteks $a_n = g'(c_n)$, siis $a_n \approx g'(c_{n+1})$.

Aitkeni võte koondumise kiirendamiseks

Hariliku iteratsioonimeetodi korral kehtis

$$x_n - x^* = g'(c_n)(x_{n-1} - x^*).$$

Esitame sama seose x_{n+1} ja x^* jaoks:

$$x_{n+1} - x^* = g'(c_{n+1})(x_n - x^*).$$

Suurus $x_n < c_{n+1} < x^*$. Kui n on suur, siis $x_{n-1} \approx x_n \approx x^*$. Seega $x^* \approx c_n \approx c_{n+1}$.

Kui $g'(x)$ on pidev funktsioon, siis kehtib

$$g'(c_n) \approx g'(c_{n+1}).$$

Tähistame näiteks $a_n = g'(c_n)$, siis $a_n \approx g'(c_{n+1})$.

Neid tähistusi kasutades saame esialgsed seosed kirjutada süsteemi

$$\begin{cases} x_n - x^* = a_n(x_{n-1} - x^*) \\ x_{n+1} - x^* \approx a_n(x_n - x^*) \end{cases}$$

Selles süsteemis on meie jaoks tundmatud a_n ja x^* . Süsteemi lahendamisel saame otsitava ligikaudse väärtuse x^* :

$$x^* \approx \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Leitud suurust saab kasutada x_{n+1} parandamiseks:

$$\overline{x_{n+1}} = \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Neid tähistusi kasutades saame esialgsed seosed kirjutada süsteemi

$$\begin{cases} x_n - x^* = a_n(x_{n-1} - x^*) \\ x_{n+1} - x^* \approx a_n(x_n - x^*) \end{cases}$$

Selles süsteemis on meie jaoks tundmatud a_n ja x^* . Süsteemi lahendamisel saame otsitava ligikaudse väärtuse x^* :

$$x^* \approx \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Leitud suurust saab kasutada x_{n+1} parandamiseks:

$$\overline{x_{n+1}} = \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Neid tähistusi kasutades saame esialgsed seosed kirjutada süsteemi

$$\begin{cases} x_n - x^* = a_n(x_{n-1} - x^*) \\ x_{n+1} - x^* \approx a_n(x_n - x^*) \end{cases}$$

Selles süsteemis on meie jaoks tundmatud a_n ja x^* . Süsteemi lahendamisel saame otsitava ligikaudse väärtuse x^* :

$$x^* \approx \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Leitud suurust saab kasutada x_{n+1} parandamiseks:

$$\overline{x_{n+1}} = \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Neid tähistusi kasutades saame esialgsed seosed kirjutada süsteemi

$$\begin{cases} x_n - x^* = a_n(x_{n-1} - x^*) \\ x_{n+1} - x^* \approx a_n(x_n - x^*) \end{cases}$$

Selles süsteemis on meie jaoks tundmatud a_n ja x^* . Süsteemi lahendamisel saame otsitava ligikaudse väärtuse x^* :

$$x^* \approx \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Leitud suurust saab kasutada x_{n+1} parandamiseks:

$$\overline{x_{n+1}} = \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Neid tähistusi kasutades saame esialgsed seosed kirjutada süsteemi

$$\begin{cases} x_n - x^* = a_n(x_{n-1} - x^*) \\ x_{n+1} - x^* \approx a_n(x_n - x^*) \end{cases}$$

Selles süsteemis on meie jaoks tundmatud a_n ja x^* . Süsteemi lahendamisel saame otsitava ligikaudse väärtuse x^* :

$$x^* \approx \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Leitud suurust saab kasutada x_{n+1} parandamiseks:

$$\overline{x_{n+1}} = \frac{x_{n-1}x_{n+1} - x_n^2}{x_{n-1} + x_{n+1} - 2x_n}.$$

Leitud suuruse abil saab leida $x_{n+2} = g(\overline{x_{n+1}})$. Nüüd omakorda on võimalik x_{n+1} , $\overline{x_{n+1}}$ ja x_{n+2} põhjal leida $\overline{x_{n+2}}$. Siit $x_{n+3} = g(\overline{x_{n+2}})$, jne.

Newtoni meetod

Vaatame võrrandit $f(x) = 0$. Hariliku iteratsioonimeetodi korral

$x = g(x)$, kus $g(x) = x + Cf(x)$ (C on suvaline konstant).

Koonduva hariliku iteratsioonimeetodi jaoks on tarvilik, et

$|g'(x)| \leq q < 1$, kusjuures mida väiksem q , seda kiiremini koondumine toimub. Seega peaksime koondumise kiirendamiseks valima konstandi C nii, et $|g'(x)| = |1 + Cf'(x)|$ oleks x^* lähedal võimalikult väike.

Võime valida igal iteratsioonisammul erineva C väärtuse. Kui x_{n-1} on leitud, siis valime C nii, et $g'(x_{n-1}) = 0$ ehk

$$g'(x_{n-1}) = 1 + Cf'(x_{n-1}) = 0.$$

Lahendame saadud võrrandi C suhtes, saame

$$C = -\frac{1}{f'(x_{n-1})}.$$

Seega

$$g(x) = x + Cf(x) = x - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}$$

Newtoni meetod

Vaatame võrrandit $f(x) = 0$. Hariliku iteratsioonimeetodi korral $x = g(x)$, kus $g(x) = x + Cf(x)$ (C on suvaline konstant).

Koonduva hariliku iteratsioonimeetodi jaoks on tarvilik, et $|g'(x)| \leq q < 1$, kusjuures mida väiksem q , seda kiiremini koondumine toimub. Seega peaksime koondumise kiirendamiseks valima konstandi C nii, et $|g'(x)| = |1 + Cf'(x)|$ oleks x^* lähedal võimalikult väike.

Võime valida igal iteratsioonisammul erineva C väärtuse. Kui x_{n-1} on leitud, siis valime C nii, et $g'(x_{n-1}) = 0$ ehk

$$g'(x_{n-1}) = 1 + Cf'(x_{n-1}) = 0.$$

Lahendame saadud võrrandi C suhtes, saame

$$C = -\frac{1}{f'(x_{n-1})}.$$

Seega

$$g(x) = x + Cf(x) = x - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}$$

Newtoni meetod

Vaatame võrrandit $f(x) = 0$. Hariliku iteratsioonimeetodi korral $x = g(x)$, kus $g(x) = x + Cf(x)$ (C on suvaline konstant). Koonduva hariliku iteratsioonimeetodi jaoks on tarvilik, et $|g'(x)| \leq q < 1$, kusjuures mida väiksem q , seda kiiremini koondumine toimub. Seega peaksime koondumise kiirendamiseks valima konstandi C nii, et $|g'(x)| = |1 + Cf'(x)|$ oleks x^* lähedal võimalikult väike. Võime valida igal iteratsioonisammul erineva C väärtuse. Kui x_{n-1} on leitud, siis valime C nii, et $g'(x_{n-1}) = 0$ ehk

$$g'(x_{n-1}) = 1 + Cf'(x_{n-1}) = 0.$$

Lahendame saadud võrrandi C suhtes, saame

$$C = -\frac{1}{f'(x_{n-1})}.$$

Seega

$$g(x) = x + Cf(x) = x - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}$$

Newtoni meetod

Vaatame võrrandit $f(x) = 0$. Hariliku iteratsioonimeetodi korral $x = g(x)$, kus $g(x) = x + Cf(x)$ (C on suvaline konstant). Koonduva hariliku iteratsioonimeetodi jaoks on tarvilik, et $|g'(x)| \leq q < 1$, kusjuures mida väiksem q , seda kiiremini koondumine toimub. Seega peaksime koondumise kiirendamiseks valima konstandi C nii, et $|g'(x)| = |1 + Cf'(x)|$ oleks x^* lähedal võimalikult väike.

Võime valida igal iteratsioonisammul erineva C väärtuse. Kui x_{n-1} on leitud, siis valime C nii, et $g'(x_{n-1}) = 0$ ehk

$$g'(x_{n-1}) = 1 + Cf'(x_{n-1}) = 0.$$

Lahendame saadud võrrandi C suhtes, saame

$$C = -\frac{1}{f'(x_{n-1})}.$$

Seega

$$g(x) = x + Cf(x) = x - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}$$

Newtoni meetod

Vaatame võrrandit $f(x) = 0$. Hariliku iteratsioonimeetodi korral $x = g(x)$, kus $g(x) = x + Cf(x)$ (C on suvaline konstant). Koonduva hariliku iteratsioonimeetodi jaoks on tarvilik, et $|g'(x)| \leq q < 1$, kusjuures mida väiksem q , seda kiiremini koondumine toimub. Seega peaksime koondumise kiirendamiseks valima konstandi C nii, et $|g'(x)| = |1 + Cf'(x)|$ oleks x^* lähedal võimalikult väike. Võime valida igal iteratsioonisammul erineva C väärtuse. Kui x_{n-1} on leitud, siis valime C nii, et $g'(x_{n-1}) = 0$ ehk

$$g'(x_{n-1}) = 1 + Cf'(x_{n-1}) = 0.$$

Lahendame saadud võrrandi C suhtes, saame

$$C = -\frac{1}{f'(x_{n-1})}.$$

Seega

$$g(x) = x + Cf(x) = x - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}$$

Newtoni meetod

Vaatame võrrandit $f(x) = 0$. Hariliku iteratsioonimeetodi korral $x = g(x)$, kus $g(x) = x + Cf(x)$ (C on suvaline konstant). Koonduva hariliku iteratsioonimeetodi jaoks on tarvilik, et $|g'(x)| \leq q < 1$, kusjuures mida väiksem q , seda kiiremini koondumine toimub. Seega peaksime koondumise kiirendamiseks valima konstandi C nii, et $|g'(x)| = |1 + Cf'(x)|$ oleks x^* lähedal võimalikult väike. Võime valida igal iteratsioonisammul erineva C väärtuse. Kui x_{n-1} on leitud, siis valime C nii, et $g'(x_{n-1}) = 0$ ehk

$$g'(x_{n-1}) = 1 + Cf'(x_{n-1}) = 0.$$

Lahendame saadud võrrandi C suhtes, saame

$$C = -\frac{1}{f'(x_{n-1})}.$$

Seega

$$g(x) = x + Cf(x) = x - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}$$

Newtoni meetod

Vaatame võrrandit $f(x) = 0$. Hariliku iteratsioonimeetodi korral $x = g(x)$, kus $g(x) = x + Cf(x)$ (C on suvaline konstant). Koonduva hariliku iteratsioonimeetodi jaoks on tarvilik, et $|g'(x)| \leq q < 1$, kusjuures mida väiksem q , seda kiiremini koondumine toimub. Seega peaksime koondumise kiirendamiseks valima konstandi C nii, et $|g'(x)| = |1 + Cf'(x)|$ oleks x^* lähedal võimalikult väike. Võime valida igal iteratsioonisammul erineva C väärtuse. Kui x_{n-1} on leitud, siis valime C nii, et $g'(x_{n-1}) = 0$ ehk

$$g'(x_{n-1}) = 1 + Cf'(x_{n-1}) = 0.$$

Lahendame saadud võrrandi C suhtes, saame

$$C = -\frac{1}{f'(x_{n-1})}.$$

Seega

$$g(x) = x + Cf(x) = x - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}$$

Newtoni meetod

Vaatame võrrandit $f(x) = 0$. Hariliku iteratsioonimeetodi korral $x = g(x)$, kus $g(x) = x + Cf(x)$ (C on suvaline konstant). Koonduva hariliku iteratsioonimeetodi jaoks on tarvilik, et $|g'(x)| \leq q < 1$, kusjuures mida väiksem q , seda kiiremini koondumine toimub. Seega peaksime koondumise kiirendamiseks valima konstandi C nii, et $|g'(x)| = |1 + Cf'(x)|$ oleks x^* lähedal võimalikult väike. Võime valida igal iteratsioonisammul erineva C väärtuse. Kui x_{n-1} on leitud, siis valime C nii, et $g'(x_{n-1}) = 0$ ehk

$$g'(x_{n-1}) = 1 + Cf'(x_{n-1}) = 0.$$

Lahendame saadud võrrandi C suhtes, saame

$$C = -\frac{1}{f'(x_{n-1})}.$$

Seega

$$g(x) = x + Cf(x) = x - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}$$

ja hariliku iteratsioonimeetodi eeskiri $x_n = g(x_{n-1})$ saab kuju

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Sellist iteratsioonimeetodit nimetatakse **Newtoni meetodiks**.

Newtoni meetod on ühesammuline meetod.

Newtoni meetodi koondumiseks on oluline

$$|f'(x)| > 0$$

ja

$$|f''(x)| \leq K$$

ja algühend x_0 peab olema otsitavale lahendile x^* piisavalt lähedal.

Siis kehtib

$$|x_n - x^*| \leq \gamma |x_{n-1} - x^*|^2,$$

kus γ sõltub konstandist K .

ja hariliku iteratsioonimeetodi eeskiri $x_n = g(x_{n-1})$ saab kuju

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Sellist iteratsioonimeetodit nimetatakse **Newtoni meetodiks**.

Newtoni meetod on ühesammuline meetod.

Newtoni meetodi koondumiseks on oluline

$$|f'(x)| > 0$$

ja

$$|f''(x)| \leq K$$

ja algühend x_0 peab olema otsitavale lahendile x^* piisavalt lähedal.

Siis kehtib

$$|x_n - x^*| \leq \gamma |x_{n-1} - x^*|^2,$$

kus γ sõltub konstandist K .

ja hariliku iteratsioonimeetodi eeskiri $x_n = g(x_{n-1})$ saab kuju

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Sellist iteratsioonimeetodit nimetatakse **Newtoni meetodiks**.

Newtoni meetod on ühesammuline meetod.

Newtoni meetodi koondumiseks on oluline

$$|f'(x)| > 0$$

ja

$$|f''(x)| \leq K$$

ja alglähend x_0 peab olema otsitavale lahendile x^* piisavalt lähedal.

Siis kehtib

$$|x_n - x^*| \leq \gamma |x_{n-1} - x^*|^2,$$

kus γ sõltub konstandist K .

ja hariliku iteratsioonimeetodi eeskiri $x_n = g(x_{n-1})$ saab kuju

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Sellist iteratsioonimeetodit nimetatakse **Newtoni meetodiks**.

Newtoni meetod on ühesammuline meetod.

Newtoni meetodi koondumiseks on oluline

$$|f'(x)| > 0$$

ja

$$|f''(x)| \leq K$$

ja algühend x_0 peab olema otsitavale lahendile x^* piisavalt lähedal.

Siis kehtib

$$|x_n - x^*| \leq \gamma |x_{n-1} - x^*|^2,$$

kus γ sõltub konstandist K .

ja hariliku iteratsioonimeetodi eeskiri $x_n = g(x_{n-1})$ saab kuju

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Sellist iteratsioonimeetodit nimetatakse **Newtoni meetodiks**.

Newtoni meetod on ühesammuline meetod.

Newtoni meetodi koondumiseks on oluline

$$|f'(x)| > 0$$

ja

$$|f''(x)| \leq K$$

ja algühend x_0 peab olema otsitavale lahendile x^* piisavalt lähedal.

Siis kehtib

$$|x_n - x^*| \leq \gamma |x_{n-1} - x^*|^2,$$

kus γ sõltub konstandist K .

ja hariliku iteratsioonimeetodi eeskiri $x_n = g(x_{n-1})$ saab kuju

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Sellist iteratsioonimeetodit nimetatakse **Newtoni meetodiks**.

Newtoni meetod on ühesammuline meetod.

Newtoni meetodi koondumiseks on oluline

$$|f'(x)| > 0$$

ja

$$|f''(x)| \leq K$$

ja alglähend x_0 peab olema otsitavale lahendile x^* piisavalt lähedal.

Siis kehtib

$$|x_n - x^*| \leq \gamma |x_{n-1} - x^*|^2,$$

kus γ sõltub konstandist K .

Näide Lahendame eelmise näite võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ Newtoni meetodiga.

Meil $f(x) = x^3 + 2x - 1$ ja $f'(x) = 3x^2 + 2$.

Newtoni meetod n -nda lähendi leidmiseks on seega

$$x_n = x_{n-1} - \frac{x_{n-1}^3 + 2x_{n-1} - 1}{3x_{n-1}^2 + 2} = \frac{2x_{n-1}^3 + 1}{3x_{n-1}^2 + 2}$$

$$x_0 = 0,5$$

$$x_1 = \frac{2x_0^3 + 1}{3x_0^2 + 2} \approx 0,4545$$

$$x_2 = \frac{2x_1^3 + 1}{3x_1^2 + 2} \approx 0,4534$$

$$x_3 = \frac{2x_2^3 + 1}{3x_2^2 + 2} \approx 0,4534$$

Näide Lahendame eelmise näite võrrandi $x^3 + 2x - 1 = 0$ Newtoni meetodiga.

Meil $f(x) = x^3 + 2x - 1$ ja $f'(x) = 3x^2 + 2$.

Newtoni meetod n -nda lähendi leidmiseks on seega

$$x_n = x_{n-1} - \frac{x_{n-1}^3 + 2x_{n-1} - 1}{3x_{n-1}^2 + 2} = \frac{2x_{n-1}^3 + 1}{3x_{n-1}^2 + 2}$$

$$x_0 = 0,5$$

$$x_1 = \frac{2x_0^3 + 1}{3x_0^2 + 2} \approx 0,4545$$

$$x_2 = \frac{2x_1^3 + 1}{3x_1^2 + 2} \approx 0,4534$$

$$x_3 = \frac{2x_2^3 + 1}{3x_2^2 + 2} \approx 0,4534$$

Modifitseeritud Newtoni meetod

Newtoni meetodi korral

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Alati ei ole võimalik leida tuletise väärtust või on see protsess liiga töömahukas. Selle vältimiseks võib kasutada Newtoni meetodi modifikatsioone. Lihtsaim neist:

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_0)}.$$

Eeskiri on **modifitseeritud Newtoni meetod**. Meetod on ühesammuline iteratsioonimeetod ning koondub geomeetrilise progressiooni kiirusega.

Modifitseeritud Newtoni meetod

Newtoni meetodi korral

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Alati ei ole võimalik leida tuletise väärtust või on see protsess liiga töömahukas. Selle vältimiseks võib kasutada Newtoni meetodi modifikatsioone. Lihtsaim neist:

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_0)}.$$

Eeskiri on **modifitseeritud Newtoni meetod**. Meetod on ühesammuline iteratsioonimeetod ning koondub geomeetrilise progressiooni kiirusega.

Modifitseeritud Newtoni meetod

Newtoni meetodi korral

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Alati ei ole võimalik leida tuletise väärtust või on see protsess liiga töömahukas. Selle vältimiseks võib kasutada Newtoni meetodi modifikatsioone. Lihtsaim neist:

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_0)}.$$

Eeskiri on **modifitseeritud Newtoni meetod**. Meetod on ühesammuline iteratsioonimeetod ning koondub geomeetrilise progressiooni kiirusega.

Modifitseeritud Newtoni meetod

Newtoni meetodi korral

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_{n-1})}.$$

Alati ei ole võimalik leida tuletise väärtust või on see protsess liiga töömahukas. Selle vältimiseks võib kasutada Newtoni meetodi modifikatsioone. Lihtsaim neist:

$$x_n = x_{n-1} - \frac{f(x_{n-1})}{f'(x_0)}.$$

Eeskiri on **modifitseeritud Newtoni meetod**. Meetod on ühesammuline iteratsioonimeetod ning koondub geomeetrilise progressiooni kiirusega.

Lõikajate meetod

Teine võimalus Newtoni meetodit modifitseerida on tuletise lähendamine. Matemaatilisest analüüsist on teada, et

$$f'(x) = \lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{\Delta y}{\Delta x}.$$

Kui Δx on väike, siis $f'(x) \approx \frac{\Delta y}{\Delta x}$.

Argumendi muudule $\Delta x = x_{n-2} - x_{n-1}$ vastab funktsiooni muut $\Delta y = f(x_{n-2}) - f(x_{n-1})$ ning

$$f'(x_{n-1}) \approx \frac{f(x_{n-2}) - f(x_{n-1})}{x_{n-2} - x_{n-1}}.$$

Lõikajate meetod

Teine võimalus Newtoni meetodit modifitseerida on tuletise lähendamine. Matemaatilisest analüüsist on teada, et

$$f'(x) = \lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{\Delta y}{\Delta x}.$$

Kui Δx on väike, siis $f'(x) \approx \frac{\Delta y}{\Delta x}$.

Argumendi muudule $\Delta x = x_{n-2} - x_{n-1}$ vastab funktsiooni muut $\Delta y = f(x_{n-2}) - f(x_{n-1})$ ning

$$f'(x_{n-1}) \approx \frac{f(x_{n-2}) - f(x_{n-1})}{x_{n-2} - x_{n-1}}.$$

Lõikajate meetod

Teine võimalus Newtoni meetodit modifitseerida on tuletise lähendamine. Matemaatilisest analüüsist on teada, et

$$f'(x) = \lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{\Delta y}{\Delta x}.$$

Kui Δx on väike, siis $f'(x) \approx \frac{\Delta y}{\Delta x}$.

Argumendi muudule $\Delta x = x_{n-2} - x_{n-1}$ vastab funktsiooni muut $\Delta y = f(x_{n-2}) - f(x_{n-1})$ ning

$$f'(x_{n-1}) \approx \frac{f(x_{n-2}) - f(x_{n-1})}{x_{n-2} - x_{n-1}}.$$

Lõikajate meetod

Teine võimalus Newtoni meetodit modifitseerida on tuletise lähendamine. Matemaatilisest analüüsist on teada, et

$$f'(x) = \lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{\Delta y}{\Delta x}.$$

Kui Δx on väike, siis $f'(x) \approx \frac{\Delta y}{\Delta x}$.

Argumendi muudule $\Delta x = x_{n-2} - x_{n-1}$ vastab funktsiooni muut $\Delta y = f(x_{n-2}) - f(x_{n-1})$ ning

$$f'(x_{n-1}) \approx \frac{f(x_{n-2}) - f(x_{n-1})}{x_{n-2} - x_{n-1}}.$$

Asendades leitud tuletise Newtoni meetodisse ning saame **lõikajate**
ehk kõõlude meetodi

$$x_n = x_{n-1} - \frac{x_{n-1} - x_{n-2}}{f(x_{n-1}) - f(x_{n-2})} f(x_{n-1}).$$

Meetod on kahesammuline ja teatud eeldustel kehtib hinnang

$$|x_n - x^*| \leq \beta |x_{n-1} - x^*|^{1,618},$$

kus $\beta > 0$.

Asendades leitud tuletise Newtoni meetodisse ning saame **lõikajate** ehk **kõõlude meetodi**

$$x_n = x_{n-1} - \frac{x_{n-1} - x_{n-2}}{f(x_{n-1}) - f(x_{n-2})} f(x_{n-1}).$$

Meetod on kahesammuline ja teatud eeldustel kehtib hinnang

$$|x_n - x^*| \leq \beta |x_{n-1} - x^*|^{1,618},$$

kus $\beta > 0$.

Asendades leitud tuletise Newtoni meetodisse ning saame **lõikajate**
ehk kõõlude meetodi

$$x_n = x_{n-1} - \frac{x_{n-1} - x_{n-2}}{f(x_{n-1}) - f(x_{n-2})} f(x_{n-1}).$$

Meetod on kahesammuline ja teatud eeldustel kehtib hinnang

$$|x_n - x^*| \leq \beta |x_{n-1} - x^*|^{1,618},$$

kus $\beta > 0$.